

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Rzeszów, dnia lipca 2009 r.

Pani
Grażyna Stojak
Podkarpacki Wojewódzki
Konserwator Zabytków
z siedzibą w Przemyśle

LRZ-410-09-04/2009
P/09/170

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r., Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej ustawą o NIK, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie przeprowadziła kontrolę Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków z siedzibą w Przemyśle w zakresie gospodarowania i nadzoru nad zabytkami nieruchomymi w latach 2004-2008.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 5 czerwca 2009 r. Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie, na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Pani Konserwator niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działania Urzędu w skontrolowanym zakresie ze względu na stwierdzone nieprawidłowości w prowadzeniu wojewódzkiego rejestru i kart ewidencyjnych zabytków oraz w sprawowaniu nadzoru nad zabytkami nieruchomymi.

W kontroli ustalono, że żaden z 9 objętych kontrolą zabytków nie został wpisany do rejestru zabytków nieruchomości województwa podkarpackiego. Zabytki te były wpisane do rejestrów zabytków prowadzonych w dawnych województwach: rzeszowskim, przemyskim, krośnieńskim, tarnobreskim i tarnowskim. Urząd przystąpił do przenoszenia danych z rejestrów nie istniejących województw dopiero w październiku 2008 r., tj. po upływie prawie 10 lat od wprowadzenia reformy administracyjnej kraju. Skutkiem zaniechania tego obowiązku były nieaktualne dane dotyczące zabytków ujawnione w rejestrach, które nie były weryfikowane od dnia wpisu do rejestru, tj. w niektórych przypadkach nawet od 1968 r.

Według stanu na dzień 13 maja 2009 r. do rejestru województwa podkarpackiego przeniesiono dane 32 zabytków nieruchomości, co stanowiło 1,1% ogółu (2.933) zabytków wpisanych do rejestrów dawnych województw.

Obowiązek prowadzenia rejestru zabytków zgodnie z art. 8 i art. 91 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 23 lipca.2003 r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zm.) należy do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

W rejestrze zabytków nieruchomości województwa podkarpackiego, według stanu na dzień 13 maja 2009 r. wpisanych było 345 zabytków. Kontrola losowo wybranych 17 wpisów zabytków wykazała, że dane wykazane w rejestrze były zgodne z dokumentacją źródłową dotyczącą danego zabytku.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, skutkiem braku aktualnych danych dotyczących zabytków było nie dopełnienie obowiązku wystąpienia przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o ujawnienie w księdze wieczystej faktu wpisania zabytków nieruchomości do rejestru, co naruszało przepisy art. 9 ust. 4 cyt. ustawy *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*.

W kontroli ustalono, że Wojewódzki Konserwator Zabytków wystąpił z wnioskiem o wpis w księdze wieczystej o uznaniu za zabytek zespołu pałacu myśliwskiego Wydrze-Julin. W stosunku do pozostałych zabytków objętych kontrolą z wnioskami takimi nie występowało.

Zgodnie z art. 22 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do obowiązków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków należy również prowadzenie wojewódzkiej ewidencji zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

W kontroli ustalono, iż objęte kontrolą zabytki posiadały karty ewidencji prowadzone dla ewidencji dawnych województw. Karty te przechowywane były w siedzibie Urzędu w Przemyśle i w Delegaturach. Zawierały one dane określone w § 8 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 14.05.2004 r. w *sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywieziony za granicę niezgodnie z prawem* (Dz. U. Nr 124, poz. 1305).

W latach 2004-2008 Wojewódzki Konserwator Zabytków wydał 6 pozwoleń na prowadzenie prac konserwatorsko-remontowych lub zabezpieczających przy zabytkach wchodzących w skład zespołu pałacowo-parkowego w Wiśniowej, zespołów dworsko-parkowych w Słocinie i w Końskim. Na wniosek właścicieli lub posiadaczy kontrolowanych zabytków, Urząd wydał również 23 pozwolenia na wykonanie prac budowlanych i porządkowych w otoczeniu zabytków lub wykonanie prac pielęgnacyjnych polegających na usunięciu uszkodzonych lub bezwartościowych drzew i krzewów w parkach wchodzących w skład zabytkowych zespołów. Ponadto Wojewódzki Konserwator Zabytków pozwolił na: podział działki wchodzącej w skład Zespołu dworsko-parkowego w Słocinie, sprzedaż Zespołu dworsko-parkowego w Krzemiennej oraz podział i nieodpłatne przekazanie Gminie Medyka Zespołu dworsko-parkowego w Medyce.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli nieprawidłowo zostało wydane pozwolenia na prace pielęgnacyjne w parku w Medyce oraz na podział i nieodpłatne przekazanie Gminie Medyka części Zespołu dworsko-parkowego w Medyce.

W kontroli ustalono, że w pozwoleniu na wykonanie prac pielęgnacyjnych w parku, wydanym Wójtowi Gminy Medyka w dniu 15 lutego 2008 r. nie wskazano dokładnie, które drzewa i krzewy można usunąć. Nie dokonano w terenie szczegółowej inwentaryzacji drzewostanu. Powołany w decyzji protokół z przeprowadzonej rzekomo lustracji zaginął, a pracownik opracowujący decyzję nie pracuje od 16 lutego 2008 r.

Decyzją z dnia 21 listopada 2007 r. Wojewódzki Konserwator Zabytków wydał zgodę na rzecz ANR Oddział Terenowy w Rzeszowie na podział działek, na których zlokalizowany jest zespół dworsko-parkowy w Medyce i nieodpłatne przekazanie Gminie Medyka części reprezentacyjnej z oficyną dworską. Pomimo braku wiedzy o stanie zachowania oficyny dworskiej Urząd nie wymagał od ANR opracowania dokumentacji określającej ten stan. W wydanym pozwoleniu nie zobowiązano również ANR do nałożenia na Gminę Medyka obowiązku przeprowadzenia w określonym terminie niezbędnych prac konserwatorskich, zgodnie z art. 26 ustawy *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, wyjaśnienia Konserwatora, iż znany mu był stan zachowania oficyny dworskiej i że zabytek ten nie wymagał pilnych remontów, są niewystarczające dla zapewnienia rzetelności przy wydawaniu przedmiotowej decyzji. Urząd nie posiadał udokumentowanej wiedzy o stanie zachowania - oprócz stanu Sędziówki i parku - pozostałych obiektów wchodzących w skład zespołu dworsko-parkowego w Medyce, w tym oficyny dworskiej. Jak podano w wyjaśnieniu, ostatnie kontrole stanu zachowania oficyny dworskiej prowadzone były w 2002 r., tj. ponad 7 lat temu.

Najwyższa Izba Kontroli nie wnosi uwag do prawidłowości wydania pozostałych pozwoleń. Stwierdzono, że zostały one wydawane na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 9 czerwca 2004 r. w *sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych* (Dz. U. Nr 150, poz. 1579). Wydano je na podstawie wniosków właścicieli lub zarządców zabytków, zatwierdzonych przez Urząd projektów lub programów prac konserwatorskich oraz oględzin i lustracji przeprowadzonych przez pracowników Urzędu.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia sposób prowadzenia przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków kontroli badanych zabytków w ramach nadzoru konserwatorskiego.

Art. 38 ust. 1, oraz art. 91 ust. 4 pkt 6 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakładał na Konserwatora obowiązek przeprowadzania kontroli zabytków.

Zgodnie z art. 39 ust. 1 i art. 40 ust. 1 i 2 z *czynności kontrolnych kontrolujący sporządza protokół, którego jeden egzemplarz doręcza kontrolowanej osobie fizycznej lub kierownikowi kontrolowanej jednostki organizacyjnej. Na podstawie ustaleń wynikających z kontroli wojewódzki konserwator zabytków może wydać zalecenia pokontrolne kontrolowanej osobie fizycznej lub kierownikowi kontrolowanej jednostki organizacyjnej.*

Badane zabytki objęte zostały 22 kontrolami. Wszystkie kontrole były kontrolami doraźnymi i dotyczyły bieżących problemów zgłoszonych przez właścicieli lub zarządców zabytków. Urząd nie prowadził kontroli planowych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Spośród 9 zabytków objętych kontrolą NIK, trzech z nich Urząd nie objął kontrolą w zakresie stanu zachowania obiektów zabytkowych, tj. zespołu dworskiego w Strzegocicach, zespołu dworsko-parkowego w Krzemiennej i zespołu dworsko-parkowego w Medyce.

W zespole dworskim w Strzegonicach nie przeprowadzono żadnej kontroli, w zespole dworsko-parkowym w Krzemieniej przeprowadzono jedną kontrolę dotyczącą bieżącego problemu (wydzielenie działki nie wchodzącej w skład zespołu), a w zespole dworsko-parkowym w Medyce nie przeprowadzono żadnej kontroli stanu zachowania oficyny dworskiej (tzw. domu gościnnego).

W wyniku kontroli zespołów dworsko-parkowych w Siedliskach-Bogusz, w Wiśniowej, w Dydni i w Medyce oraz zespołu pałacu myśliwskiego w Wydrze-Julin, w wyniku których stwierdzono zły, zagrażający bezpieczeństwu stan techniczny obiektów zabytkowych, nie wydano zaleceń pokontrolnych, co naruszało cytowany art. 40 ust. 1 ustawy *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że przeprowadzone przez Urząd kontrole były nierzetelnie dokumentowane. Z kontroli sporządzane były protokoły lub notatki służbowe. Dokumenty te były spisywane ręcznie i w wielu przypadkach były nieczytelne. Delegatura Urzędu w Rzeszowie, dokumentowała notatką służbową kontrole prowadzone w trybie art. 38 ustawy *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, co naruszało art. 39 ust. 1 tej ustawy. W Urzędzie nie ustalono jednolitego sposobu dokumentowania wyników przeprowadzonych kontroli.

W kontroli ustalono, iż Wojewódzki Konserwator Zabytków pomimo posiadania informacji o zagrożeniach zniszczeniem i uszkodzeniem obiektów zabytkowych w zespole dworsko-parkowym Siedliska-Bogusz, zespole dworskim w Wiśniowej, zespole pałacu myśliwskiego Wydrze-Julin, zespole dworsko-parkowym w Dydni i zespole dworsko-parkowym w Medyce nie wydał, przewidzianych art. 49 ust. 1 ustawy *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, decyzji nakazujących przeprowadzenie w określonym terminie prac konserwatorskich lub robót budowlanych. Decyzję taką wydano w stosunku do zespołu dworsko-parkowego w Dydni dopiero w dniu 27 lutego 2009 r.

Jako przyczynę nie wydawania przedmiotowych decyzji, w złożonych wyjaśnieniach podano brak środków finansowych na wykonawstwo zastępcze prac remontowych, roszczenia restryktoryjne byłych właścicieli oraz fakt, iż stwierdzony w trakcie kontroli zły stan obiektów nie kwalifikował się do wydania nakazu wykonania prac konserwatorskich. Z ustaleń zawartych w protokołach z kontroli przeprowadzonych przez Urząd nie można jednoznacznie stwierdzić czy opisane zniszczenia zabytku zagrażają jego bezpieczeństwu czy nie.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, brak środków finansowych na wykonawstwo zastępcze oraz fakt zgłaszania roszczeń reprivatyzacyjnych, nie mogą uzasadniać zaniechania przez Konserwatora wydawania decyzji nakazujących wykonania w określonym terminie prac konserwatorskich.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli nadzór konserwatorski nad badanymi zabytkami był nieskuteczny ponieważ nie prowadzono kontroli planowych stanu zachowania obiektów wchodzących w skład zespołów zabytkowych, nie wydawano zaleceń po przeprowadzonych kontrolach i nie wydawano decyzji nakazujących wykonanie w określonym terminie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy zabytkach.

Najwyższa Izba Kontroli nie wnosi uwag do udzielonej i rozliczonej dotacji na remont kaplicy grobowej wchodzącej w skład zespołu dworskiego w Wiśniowej.

W kontroli ustalono, że Wojewódzki Konserwator Zabytków przyznał Parafii Rzymskokatolickiej w Wiśniowej dotację w kwocie 20.000 zł na wykonanie prac remontowych przy kaplicy grobowej w zespole zabytkowym w Wiśniowej. Z przyznanej dotacji Parafia wykorzystała i rozliczyła środki w kwocie 11.142,20 zł.

W kontroli ustalono, że Wojewódzki Konserwator Zabytków na wniosek 5 właścicieli lub zarządców zabytków wydał zalecenia konserwatorskie. Zalecenia zostały wydane na podstawie dokumentacji będącej w posiadaniu Urzędu. Nadzór nad ich realizacją prowadzony był poprzez wydawanie pozwoleń i opiniowanie dokumentacji projektowej.

Przedstawiając Pani Konserwator powyższe uwagi i oceny, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie, na podstawie art. 60 ust. 2 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Dostosowanie rejestru zabytków do obowiązujących przepisów, w szczególności pod względem aktualnych danych dotyczących właściciela i posiadacza zabytku.
2. Wprowadzenie jednolitej i aktualnej ewidencji zabytków województwa podkarpackiego.
3. Podjęcie działań celem zapewnienia prowadzenia przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków kontroli planowych zabytków i realizacji ich wyników.
4. Zapewnienia jednolitego sposobu dokumentowania wyników przeprowadzanych przez Urząd kontroli.

5. Przeprowadzenie kontroli stanu zachowania obiektów zabytkowych zespołu dworskiego w Strzegocicach, zespołu dworsko-parkowego w Krzemiennej i zespołu dworsko-parkowego w Medyce (części będącej własnością Gminy Medyka).

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie oczekuje od Pani Konserwator, w terminie 14 dni od otrzymania niniejszego wystąpienia, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku, bądź o podjętych działaniach na rzecz realizacji wniosku lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Na podstawie art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, ma Pani prawo zgłosić do dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Rzeszowie umotywowane zastrzeżenia w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały.